

ὑπὸ τοῦ Berthelot γυνόμενα ἐσχάτως πειράματα ἐπι-
δεικνύουσι τὰς προτέρας ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος πα-
ρατηρήσεις αὐτοῦ καὶ τὴν διὰ τῆς συνδεδευσμένης
ἐνεργείας τοῦ ἀέρος, τοῦ φωτός καὶ τῶν μικροβίων
τελουμένην μεταμόρφωσιν τῆς ψυτικῆς γαιώδους
οὐσίας (*matière humide*), ἥτις ἐκρηδύμευθεν ὡς
τροφὴ τῶν μικροβίων τούτων.

Εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Berthelot ἀνακοινωθέντα ἀπήντησε
ζωηρῶς ὁ Schloesing, ὅστις, ἀρνούμενος τὸ γεγονός
τῆς ἐπεμβάσεως τῶν μικροβίων, δὲν παραδέχεται ὅτι
ἡ θεωρία αὕτη εἶνε γενικῶς ἀποδεκτὴ, διαμαρτύρε-
ται δὲ καὶ ἐν τέλει δηλοῖ ὅτι οὐδὲν ἀποδεκνύει ὅτι
ἐδαφος γυμνόν, δύναται, διὰ τῶν ἐν αὐτῷ ὑπαρχόν-
των μικροβίων, νὰ προσαρμόσῃ ἐπὶ τῶν ψυτῶν τὸ
ἄζωτον τῆς ἀτμοσφαίρας.

Ἡ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐγερθεῖσα μεταξὺ
τῶν δύο τούτων ἐσχόντων χημικῶν ζωηρὰ συζητήσεις,
ἥτις ὑπέμνησε τὰς μεταξὺ τοῦ Leverrier, τοῦ Delau-
nay καὶ πολλῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν ἐριδας,
αἵτινες, κατὰ πᾶσαν συνεδρίαν, ἔφερον εἰς ἀναστρά-
ψιν τὴν Ἀκαδημίαν καὶ τὰ ἀκροατήρια, ἔλπιεν ἐν
τέλει τοῦ προέδρου ἀποφνημαμένου, πρὸς ἀποφυγὴν
ἐκτραχύνσεως τῶν πραγμάτων, ὅτι ἡ συζήτησις ἐξα-
κολουθήσει ἐγγράφως ἐν τοῖς πρακτικοῖς.

Ὁ κ. Stanislas Meunier περιγράφει πείραμά τι ὑπ'
αὐτοῦ ἐκτελεσθὲν καὶ παρουσιάζον τελείαν ὁμοιότη-
τα πρὸς τὰς ὑπὸ τοῦ Schiaparelli τὸ πρῶτον, πρὸ
δεκαετίας περίπου, εἶτα δὲ καὶ ὑπὸ πολλῶν ἄλλων
παρατηρηθείσας ἀναδιπλώσεις τῶν αὐλάκων τοῦ "Α-
ρεως¹.

Ὁ Meunier ἐχάραξεν ἐπὶ λείας μεταλλικῆς πλανῆς
μελάνος γραμμὰς καὶ κηλίδας, παριστώσας κατὰ τὸ
μᾶλλον ἢ ἥττον ἀκριδῶς τὸν γεωγραφικὸν χάρτην
τοῦ "Αρεως. Ἐὰν ἡ ἐπιφάνεια αὕτη, φωτισθεῖσα διὰ
τοῦ ἡλιακοῦ ἢ ἄλλης τινὸς πηγῆς φωτός, παρατηρη-
θῇ διὰ λεπτοῦ ὑφάσματος λίαν διαφανοῦς, τεθειμένου
παραλλήλως πρὸς ταύτην καὶ τεταμένου ἐπὶ τινος
πλαισίου, φαίνονται ἀμέσως αἱ κηλίδες καὶ αἱ γραμ-
μαὶ αὗται διπλασιασμέναι, ἔνεκα τῆς παρ' ἐκάστην
τούτων ἐμφανίσεως τῆς σκιᾶς αὐτῆς διαγραφομένης
ἐπὶ τοῦ ὑφάσματος διὰ τοῦ ἐπὶ τῆς μεταλλικῆς πλα-
νῆς ἀντανάκλωμένου φωτός.

Εὐκόλως ἀναγνωρίζεται ὅτι ἅπασαι αἱ οὐσιώδεις
συνθήκαι τοῦ πειράματος τούτου πραγματοποιοῦν-
ται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ "Αρεως καὶ ἐπὶ τῆς ἀτ-
μοσφαίρας αὐτοῦ. Τὸ ἐπὶ τοῦ δίσκου τοῦ πλανήτου
προσπίπτον ἡλιακὸν φῶς ἀντανάκλᾷται λίαν ἀνίσως
κατὰ τὰ διόφθορα μέρη τοῦ δίσκου τούτου· διότι αἱ ξη-
ραὶ ἀντανάκλῳσι τὸ φῶς ἐντονώτερον τῶν θαλασσῶν
καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ ὕδατος κεκαλυμμένων μερῶν τῆς ἐπι-
φανείας αὐτοῦ. Ὅταν ἡ ἀτμοσφαῖρα τοῦ "Αρεως εἶνε δια-
φανής, ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος διαφωρὰ εἶνε ἀνεπαίσθητος·
ἀλλ' ὅταν αὕτη ἐνέχη ὀμυκλῶδές τι διαφανὲς στρώμα
εἰς ὅσον ἀρμόδιον, ἡ ἀντίθεσις ἀναφαίνεται ὡς ἐπὶ
τοῦ ὑφάσματος διὰ τῆς ἐμφανίσεως σκιῶν, αἵτινες,

1) Λεπτομερείας περὶ τῶν περιέργων τούτων ἀντάκων
τοῦ "Αρεως βλέπε ἐν τῇ συνεχεῖ τῆς ἡμετέρας περὶ τοῦ
πλανήτου τούτου κατὰ τὸν Lockyer πραγματείας.

δι' ὁφθαλμὸν μὴ κείμενον ἐπὶ τῆς προσεκβολῆς τῶν
ἀντανάκλωμένων ἀκτίνων, θὰ παραγάγῃ παρ' ἐ-
κάστην τῶν ἥττον ἀντανάκλῳσιν ἐπιφανειῶν,
καὶ ἰδίᾳ τῶν αὐλάκων, εἰδῶλον παρόμοιον πρὸς
ταύτην.

Η. Γ. ΒΑΣΣΑΜΑΚΗΣ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΑΔΡΙΑΝΗ ΛΕΚΟΥΒΡΕΡ.—ΘΕΑΤΡΟΝ ΒΕΡΔΗ.—*Ἑλληνικὸς δρα-
ματικὸς θίασος.—Λιονύβια.—(Danise), ἔργον εἰς πράξεις τέσσαρας
τοῦ Ἀλεξάνδρου Σουβῆ νιοῦ, τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας.—Χρονικά.*

Ἀναγκαζόμεθα νὰ ἐπισπεύσωμεν ἡν ἀπὸ τοῦ πρῶ-
του τεύχους ἠρξάμεθα σημειώσιν ἡμῶν περὶ τῆς δια-
θήμου τραγωδοῦ τοῦ ἸΗ' αἰῶνος Ἀδριανῆς Λεκουβρέρ,
καθότι δέον ν' ἀσχοληθῶμεν περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ
θεάτρου, ἀνοίγοντος τὰς θύρας αὐτοῦ. Ἐρχόμεθα λοι-
πὸν ἀμέσως εἰς τὸ δράμα τοῦ Scribe, ἐν ᾧ πρωταγω-
νίστῃ ἡ διάσκημος ὑποκρίτρια.

Ὡς εἴπομεν τὸ δράμα συνετάχθη τῆς Ραχήλ χάριν.
Ὁ Scribe, ἀποπερατωθέντος τοῦ ἔργου, ἐκόμισεν αὐτὸ
τῇ ἐσχῶ τραγωδῷ, ἀλλ' αὕτη ἠρνήσατο τὴν ἀποδο-
χὴν αὐτοῦ καὶ παρεκάλεσε τοὺς ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἰ-
Κωμωδίᾳ συναδέλφους αὐτῆς, τρέμοντας ὡς αὕτη
καὶ δι' αὐτήν, νὰ μὴ δεχθῶσι τὸ δράμα τοῦ Scribe,
ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ὁ Scribe τότε ἔλαβε τὸ χειρόγρα-
φον αὐτοῦ καὶ ἔφερον αὐτὸ τῇ μόνῃ ἀξίᾳ, μετὰ τὴν
Ραχήλ, ὅπως ὑποδύθῃ τὸ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον,
κυρία Rose Chéri. Ἀλλ' ἡ Ραχήλ πεισθεῖσα ταῖς συμ-
βουλαῖς τῶν φίλων αὐτῆς ἐδέξατο ὅπως καὶ αὐτὴς ἀ-
ναγνώσθῃ τὸ ἔργον, τοῦτο δὲ καὶ ἐγένετο. Μετὰ τὴν
ἀνάγνωσιν ἡ μεγάλην τραγωδὸς ἐκλινε τὸ γόνυ πρὸ
τοῦ γραφείου αὐτῆς καὶ ἔγραψε τῷ δραματοποιῷ τὸ
ἐξῆς ἐπιστόλιον·

«Je vous demande à deux genoux notre rôle d'
Adrienne Lecouvreur».

RACHEL.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν, λέγει ὁ Jules Janin, αὐ-
τὸς οὗτος ὅστις πρῶτος διέκρινε τὴν ἀξίαν τῆς μεγά-
λης τραγωδοῦ καὶ ὑπεστήριξεν, ἦν αὕτη χαριεστάτη.
Ἡ Ρακινεία, ἡ βαυκαλιζομένη ὑπὸ τῶν θεῶν τοῦ
Ὀλύμπου, ἡ τέως τὴν τραγωδίαν μόνην παίζουσα
ἀναδέχεται νὰ ὑποδύθῃ ἔργον ὅπερ ὡς *comédie-drame*
ἐχαρακτηρίσθη. Μὴ ἐπιτρέποντος ἡμῖν τοῦ χώρου,
παρατρέχοντες τὴν λεπτομερεῖν τοῦ ἔργου τοῦ Scribe
ἀνάσυν, ὅπερ ἀπαρτίζεται ἐκ πράξεων πέντε. Ἡ
πρώτη πράξις τελεῖται ἐν τοῖς μικροῖς δώμασι μεγά-
λης κυρίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τῆς ἀντιχῆλου τῆς
Ἀδριανῆς δουκίσσης de Bouillon. Κατὰ τὴν δευτέ-
ραν πρᾶξιν εὐρισκόμεθα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἀναπαυ-
τηρίῳ τῆς Γαλλικῆς-Κωμωδίας. Κατὰ τὴν ἀκό-
λουθον πρᾶξιν εὐρισκόμεν τὴν Ἀδριανὴν ἐν τινὶ οἰκί-
σῃ. Ἡ ὑπελόχος πασῶν τῶν πράξεων ἐστὶν ἡ τετάρ-
τη, καὶ δυσχερεστάτη πασῶν διὰ τὴν ὑποκρινομένην
τὸ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον τοῦ δράματος ὑπο-
κρίτριαν. Κατὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην, ἡ Ἀδριανὴ εὐ-
ρίσκειται ἀντιμέτωπος τῇ δουκίσσῃ τοῦ Bouillon, τῇ

ἀντιζήλω αὐτῆς, ἡ δὲ σκηνὴ ἥτις συμβαίνει κατ' αὐτὴν ἐστὶ σχεδὸν ἱστορικὴ. Ἡ Ἀδριανὴ βλέπουσα ἐαυτὴν ὑβριζομένην ὑπὸ τῆς ἀντιζήλου, ἀπευθύνει αὐτῇ τοὺς ἐξῆς τῆς Φαίδρας στίχους :

... Je ne suis pas de ces femmes hardies
Qui, goûtant dans le crime une tranquille paix,
Ont su se faire un front qui ne rougit jamais !¹

« Τὴν ἐκφρασθεῖσαν ὑπὸ τῆς Ραχήλ εἰρωνεύειαν κατὰ τὴν σκηνὴν ταύτην, λέγει ὁ Janin, τὴν ὀργὴν, τὴν περιφρόνησιν, τὴν ὑπεροψίαν, τὴν μανίαν τῆς γυναικός, ἐχομένης ἀπὸ τῆς λείας αὐτῆς, τὸ ὀξύ τοῦτο ὄπλον, ὅπερ τραυματίζει καὶ ὅπερ φονεύει· τὸ ῥάπισμα τοῦτο χειρονομίας, βλέμματος, ὄλου τοῦ ἀτόμου· τὸ ὄμμα τοῦτο, ὅπερ πυρπολεῖ, τοὺς ὀδόντας, οἵτινες τρίζουσι, τὸ προσώπειον τοῦτο, τὴν ὄψιν ταύτην, τὴν σκηνὴν ταύτην τῶν Εὐμενίδων, φερομένην ὑπὸ τοῦ αἵματος τοῦ αἵματος, τὴν λανθάνουσαν ταύτην ἀρὰν μετὰ τὴν δοριμεῖαν ἀρὰν, ἐξηγησάτω ὁ δυνάμενος· ἐγὼ παραιτοῦμαι ».

Ἡ πέμπτη πράξις καταλαμβάνεται ὑπὸ τῆς ἀγωνίας καὶ μόνης τῆς ἀγωνίας, ὁ δὲ βραδύς οὗτος θάνατος, ὁ ἀτελεύτητος, ἐξωθεῖται εἰς τὸν ὑψίστον βαθμὸν τοῦ παθητικοῦ. Τὴν ἐκδηλώσιν δὲ τῆς ἀγωνίας καὶ τοῦ θανάτου ὑπὸ τῆς μεγάλῃς Ραχήλ οὕτως διαζωγραφεῖ ὁ διαπρεπὴς κριτικὸς τῆς « Ἐφημερίδος τῶν συζητήσεων » καὶ τῆς Ραχήλ ἐνθερμος θαυμαστής. « Διὰ τίνος ἀκατανοήτου διαθέσεως τῶν ὀργάνων, διὰ τίνος ζωηρότητος φαντασίας ἀνθρώπινον πλᾶσμα δύναται κατὰ βούλησιν πάσας τὰς ἡμέρας κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν, νὰ φρικῇ, νὰ θαυμάζῃ, νὰ συμπαθῇ, νὰ στένῃ, νὰ θερμαίνεται, νὰ λειποθυμῇ, νὰ κλαίῃ, νὰ κραυγάζῃ, νὰ τρέμῃ, νὰ πᾶσῃ ἐκ συμπαθείας ἢ ἀντιπαθείας καὶ κλαίονσα ν' ἀκούουθῇ ἐν τῷ ἀέρι ἐξιτηλοῖς ὁράμασι, νὰ ὀμιλῇ πρὸς μυστηριώδη ὄντα, ἅτινα παρατηροῦσιν αὐτήν, νὰ διατάσῃ φαντάσματα, ἅπερ αὐτὴ μόνη ἐδίδεκε διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ πνεύματος αὐτῆς ; »

Ἐξακολουθεῖ δὲ μετ' ἐξόχου θαυμασμοῦ ὁ Janin περιγράφων τὴν ἀγωνίαν καὶ τὸν θάνατον τῆς Ραχήλ ἐπιλέγων : « Τὸ ἀληθές ἐστίν ὅτι ἄνθρωπος, ὃν ἐγίνωσκον, συναντήσας τῇ δεσποινίδι Ραχήλ εἰσερχομένην εἰς τὸ δωμάτιον αὐτῆς μετὰ φορτίου ἀνθέων καὶ στεφάνων : Πῶς ἀνέκραξε δὲν ἀπεθάνατε ; Ἐκλέψατε τὰ ἄνθη ταῦτα ἐκ τοῦ ἰδίου ῥυῶν τάφου ! »

Ὁ Scribe παρίστανει τὴν Ἀδριανὴν θνήσκουσαν ἐκ δηλητηριάσεως. Εἶνε ζήτημα ὅμως ἐάν ἡ Ἀδριανὴ Λεκουβρέρ ἐδηλητηριάσθῃ, ἀσφαλέστερον δὲ θεωρεῖται ὅτι αὐτὴ φυσικῶς ἀπέθανε θανάτῳ, ἴσως ἐκ τῆς λήθης αὐτῆς, ἐγκαταληφθεῖσης ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ὃν ἠγάπησε. Τοῦτο δὲ καὶ φαίνεται πιθανώτερον, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐξόχου τραγωδοῦ. Ὁ νῦν τὰς περὶ Μολιέρου διαλέξεις αὐτοῦ ἐν τῷ τῶν Παρισίων Ὁμίῳ ποιοῦμενος κ. Larroumet, γράφας ἄρτι μελέτην ἐπὶ τῆς Ἀδριανῆς Λεκουβρέρ καὶ δημοσιεύσας αὐτὴν διὰ τῆς Οἰκογενειακῆς Ἐπιθεωρήσεως τῶν Παρισίων (Revue de Famille),

ἀποφαίνεται ὅτι πιθανῶς ἡ Ἀδριανὴ ἀπέθανεν ἐκ δυσεντερίας. Ἀλλὰ περίληψιν τῆς μελέτης τοῦ κ. Larroumet ἀναγνόντες, ἀγνοοῦμεν πῶς ἐξηγεῖ τὸν τοιοῦτον θάνατον, διότι φαίνεται μὴ ἀποδεχόμενος αὐτὸν ἐκ δηλητηριάσεως. Ἄξιον σημειώσεως ἐστίν ὅτι ὡς ἡγήσατο ὁ ἐπίσκοπος τῷ Μολιέρῳ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ταφὴν οὕτω καὶ ὁ ἡγούμενος τοῦ Saint-Sulpice, Languet, ὁ ἀνδρὼν ἀπάντων ἀνεπιεικέστατος κατὰ τὸν Βολταῖρον, ἡγήσατο τὴν ταφὴν τῇ δεσποινίδι Λεκουβρέρ, ἥτις ἐκκληροδότησε 1000 φρ. τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ. Οὕτω δὲ ἡ θαυμασθεῖσα αὕτη γυνὴ ἐνεταφιάσθη τὴν νύκτα ἐν τῇ γωνίᾳ τῆς ὁδοῦ τῆς Bourgogne ἥτις ἦν ἐτιέλος. Καὶ

Muses, Grâces, Amours, dont elle fut l'image,
O mes dieux et les siens ! secourez votre ouvrage.
Que vois-je ? C'en est fait ? Je l'embrasse, et tu meurs !

Tu meurs ! On sait déjà cette affreuse nouvelle :
Tous les cœurs sont émus de ma douleur mortelle.
J'entends, de tous côtés, les beaux-arts éperdus
S'écrier en pleurant : Melpomène n'est plus !

Ἐξεθέμεθα ἡδὴ τὴν γνώμην τοῦ Janin περὶ τῆς διαπλάσεως τοῦ χαρακτῆρος ὑπὸ τῆς μεγάλῃς Ραχήλ, γνώμην ἐνθουσιωδῶς ὑπὲρ αὐτῆς. Τοιαύτην ὅμως γνώμην δὲν εἶχε καὶ ὁ τῆς « Ἐπιθεωρήσεως τῶν δύο κόσμων » (Revue des deux mondes) διακεκριμένος ἐπίσης κριτικὸς Planché. Οὗτος καὶ περὶ τοῦ ἔργου τοῦ Scribe οὐχὶ εὐμενῶς ἐκφράζεται καὶ περὶ τῆς διαπλάσεως τῆς Ραχήλ δυσμενῶς πῶς ἀποφαίνεται. « Ἐὰν τὸ δράμα, ὅπερ καλεῖται Ἀδριανὴ Λεκουβρέρ, λέγει, μυθεῖαν προσέθηκε δελίδα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς δραματικῆς τέχνης, τὸ ρόλῳ τῆς Ἀδριανῆς Λεκουβρέρ οὐδεμίαν προσέθηκε γραμμὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ταλάντου τῆς Mlle Rachel ». Ὁ αὐτὸς δ' ἀποφαίνεται ὅτι κατὰ τὴν τετάρτην πράξιν ὁ θρίαμβος (ὑπῆρχεν ὅμως τοιοῦτος) τῆς Ραχήλ οὐκ ἦν πλήρης καὶ ἐπιπροστίθοντι : « après Adrienne Lecouvreur Mlle Rachel reste pour moi ce qu'elle était (μετὰ τὴν Ἀδριανὴν Λεκουβρέρ ἡ δεσποινὶς Ραχήλ μένει δι' ἐμὲ ὅ,τι ἦτο) ».

Τὸ ἔργον ἐπανελήφθη ἐν τῇ Γαλλικῇ-Κωμῳδίᾳ καὶ κατὰ τὸ 1888, ὑποδυσάμενης τῆς χαριέσσης δεσποινίδος Bartet τὸ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον καὶ διπλασάσης τοῦτο ἄλλως ἢ ὡς ἡ Ραχήλ. Ὁ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ κριτικὸς τῆς « Ἐπιθεωρήσεως τῶν δύο Κόσμων », Luis Ganderax, ὅστις εὐνοϊκῶς ὑπὲρ τοῦ ἔργου τοῦ Scribe ἐκφράζεται, χαίρων ἅμα ὅτι ἐνεγράφη ἐν τῷ δραματολογίῳ τῆς Γαλλικῆς-Κωμωδίας, περὶ τῆς διαπλάσεως ταύτης τὰς λέγει : « Ἡ μὲν Ραχήλ, κατὰ τὸ εἶδος αὐτῆς, ἐπλάσεν ἥρωϊδα, ἡ δὲ δεσποινὶς Bartet ἀνέπλασε γυναῖκα ἐνεστῶσαν, τὴν μᾶλλον διακεκριμένην (distingnée) τὴν μᾶλλον θελκτικὴν, τὴν μᾶλλον παθητικὴν, τὴν μᾶλλον πνευματώδη ἔτι ». Οὕτως ἐκ τῶν ἐκτιθέντων φανερόν καθίσταται ὅτι δυνατόν τοῦ αὐτοῦ χαρακτῆρος νὰ γείνωσι δύο διαπλάσεις, καὶ αἱ δύο δὲ νὰ ᾧσι καλά.

Ὁ Ganderax ὀμιλῶν περὶ τοῦ ἔργου, ὅπερ ὡς Comédie-drame χαρακτηρίζει, λέγει ὅτι τοῦτο « δὲν δύναται νὰ διδαχθῇ ἐν πᾶσι τοῖς θεάτροις, οὐδεὶς δὲ

1) Λυπούμεθα διότι δὲν ἔχομεν πρόχειρον τὴν μετάφασιν τοῦ I Ρίξου Ραγκαβῆ ὅπως παραθῶμεν καὶ κατ' αὐτὴν τοὺς στίχους τῆς ρακινείου τραγωδίας.

γινώσκει εἰ μεταφερόμενον ἐπὶ σκηνῆς κατωτέρας τῆς τῆς Γαλλικῆς-Κωμῳδίας θὰ προξενήσῃ τὴν αὐτὴν ἐντύπωσιν».

Τοιαύτη ἡ διάπλασις τῆς Παρὴλ καὶ τοιαύτη ἡ τῆς δεσποινίδος Bartet. Ἡ Ἀδριανὴ Λεκουβρέρ ἐδιδάχθη κατὰ τὸν παρελθόντα μᾶλλον ἐν Βιέννῃ ὑπὸ τῆς αὐτοῦ μεταβάσεως Γαλλικῆς-Κωμῳδίας, χάριν τῆς ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς αὐστρουγγρικῆς Μοναρχίας τελεσθεῖσης Μουσικῆς καὶ Θεατρικῆς ἐκθέσεως, ὑπεδύετο δὲ τὸ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον αὐθις ἡ δεσποινὶς Bartet, ἥτινι ἑκτακοὶ ὑπὸ τῶν βιενναίων ἀπενεμήθησαν τιμαί. Ὁ Φραγκίσκος Sarcey, ὅστις, προσκλινθεὶς ὑπὸ τῆς πρὸς διοργανώσιν τῆς ἐκθέσεως ἐπιτροπῆς, μετέβη εἰς Βιέννην παρακολουθῶν τὴν Γαλλικὴν-Κωμῳδίαν, ἐγραφεν ἐν τῇ «Χρόνῳ» τῶν Παρισίων· «θὰ προξενήσω ἐκπληξίν τοῖς ἑμοῖς ἀναγνώσταις λέγων αὐτοῖς ὅτι ὁ μᾶλλον πάντων ἐπιτυχὸν ὑπῆρξεν ὁ Scribe, οὐτινος τὰ ἔργα, μεταπεφρασμένα εἰς τὴν γερμανικὴν φέρονται συζητάς ἐν ταῖς ἀγγελίαις τῶν θεάτρων. Γινώσκετε τίνος ἐκ πάντων τῶν θεαμάτων, ἅτινα ὑποσχέθη ἡ Γαλλικὴ-Κωμῳδία, τὰ εἰσιτήρια ἀντηράγησαν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας, ὥστε οὐδεμία μένει νῦν κενὴ θέσις πρὸς ἐνοίκιον; τῆς Ἀδριανῆς Λεκουβρέρ». Τοὺς λόγους δὲ τῆς τοιαύτης ἐπιτυχίας ἀνέπτυξεν ὁ Sarcey, ἀλλ' ἡμεῖς μεθ' ὅσα εἶπομεν περὶ τῆς σχολῆς τοῦ Scribe ἐν τῇ δευτέρᾳ ἡμῶν Ἐπιθεωρήσει κρίνομεν περὶ τὸν νὰ μεταφράσωμεν αὐτοῦς, ἀλλως τε ὁ Sarcey φαίνεται συμφωνῶν τῷ Brunetiere καὶ τῷ Larroumet.

*
* *

Κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἐβδομάδα ἀφίκετο ὁ ὑπὸ τὸν κ. Δημοσθένην Ἀλεξιάδην θιάσος μετὰ τῆς πρωταγωνιστρίας δεσποινίδος Αἰκατερίνης Βερώνη, τῆς ἐν Πάτριας τε καὶ ἐν Ἀθήναις θριαμβευσάσης ἄρτι ἡμετέρας συμπολιτίδος καλλιτέχνιδος. Ἐν τῷ γενικῷ προγράμματι φέρονται ἔργα καὶ νέα καὶ ἀξία ὅπως ἀκούσῃ τις, οἱ δὲ ἀπαρτιζόντες τὸν θιάσον ὑποκριταὶ εἰσὶν οἱ μὲν γνωστοὶ μοι ἐκ τῶν παρελθόντων ἐτῶν, οἱ δὲ τὸ πρῶτον ἐμφανιζόμενοι ἐπὶ τῆς ἐνταῦθα σκηνῆς. Περὶ αὐτῶν ἐλευθέρως θὰ ἐκφράζω τὴν γνώμην μου, διότι Ἑλλήνων ὦν, ἀγαπῶ αὐτούς Ἑλλήνας ὄντας καὶ ἐπιθυμῶ ὑπὲρ αὐτῶν οὐχὶ τὰς συνήθεις ρεκαλάμας, ἀλλὰ τὴν κριτικὴν, τὴν δυναμένην νὰ βελτιώσῃ, ν' ἀναδείξῃ πράγματι αὐτοὺς καλλιτέχνας.

Πρόσωπον δὲ τιλαυγές τιθεὶς ὁ θιάσος ἐξηγγεῖλε διὰ προγράμματος, ὅπερ τιμᾷ αὐτόν, διότι καίτοι τὸ ἔργον, ὅπερ ἐπ' αὐτοῦ ἀνεγράφετό ἐστὶ τῶν λαμπροτάτων τῆς νεωτέρας ρωμαντικῆς δραματικῆς ποιήσεως, οὐδὲν ἐφέρετο ἐν αὐτῷ τῶν ἄλλοτε τιθεμένων χαρακτηριστικῶν, τῶν πολλὰκις τὸν γέλωτα προκαλοῦντων, οἷον ὅτι τὸ ἔργον εἶνε ἐξοχον κτλ., ἐξηγγεῖλε τὴν περιφνημον Διονυσίαν (Denise) τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ υἱοῦ, τοῦ κρατίστου τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ρωμαντικῆς σχολῆς. Ἡ Διονυσία, ἔργον (pièce) εἰς πράξεις τέσσαρας, ἐδιδάχθη τὸ πρῶτον ἐν τῇ Γαλλικῇ-κωμῳδίᾳ τῇ 7) 19 ἰανουαρίου 1885, ἐπανεληφθῇ δ' ἐν αὐτῇ ἑκατὸν καὶ ἐπτὰκις. Ἦν δὲ τότε τὸ ἀντικείμενον πάσης ὀμιλίας, πᾶσι δὲ ἐγέ-

νετο γνωστῇ. Ὁ λόγος δὲ τοῦ ἐκτάκτου πατάγου ὃν προῦκάλεσε τὸ ἔργον τοῦ «λέοντος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας» ἐστὶ, πλὴν ἄλλων ψυχολογικῶν καὶ τεχνικῶν, ἡ διὰ τῆς λύσεως ἐπερχομένη καθαρότης, ἐξ ἧς προκύπτει τὸ ἐξῆς ζήτημα: Δύναται ἀνὴρ τίμιος νὰ συζευχθῇ κόρην μητέρα (fille mère); Ὑπῆρξαν οἱ ἀποκρούοντες τοῦτο, ἀλλ' ὑπῆρξαν ἄλλοι, οἱ πλείστοι, οἵτινες εὐαγγελικὴν ὁλως τὴν λύσιν ἀνεκέρυξαν, ἐν νῷ ἔχοντες μάλιστα τοὺς λόγους, ὧν ἕνεκα ἡ Διονυσία ποιεῖται τὴν πολυκροτον ἐξομολόγησιν, δι' ἧς ἀποδείκνυται αὕτη ἡρώς, θυσιάζουσα, ὡς ὑπεσχέθη τῇ ἀδελφῇ τοῦ ὑπ' αὐτῆς κρυφίως ἀγαπηθέντος εὐεργέτου τῆς οἰκογενείας αὐτῆς κόμης Ἀνδρέου de Bardannes Μάρθαν, τὴν ζῶν καὶ τὴν τιμὴν αὐτῆς. Ἡ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἀπαγγέλλει τὰς φράσεις: «Τὸ πᾶν ἔπραξα ὅπως σὰς σώσω, καὶ θὰ σὰς σώσω, σὰς τὸ ὀρκίζομαι, ἔστω καὶ ἐπὶ θυσίᾳ τῆς ζωῆς μου καὶ τῆς τιμῆς μου αὐτῆς. Χαῖρε, δεσποινίς!...» εἶνε θεία ἡ Διονυσία, εἶνε ἡρώς πράγματι, καὶ ἀπεδείξε τοῦτο, εἶνε ἀξία τῆς λύσεως, ἣν θέλει καὶ δημιουργεῖ ὁ σοδαρὸς ἠθικολόγος Thouvenin, ὁ ὥρατος οὗτος χαρακτήρ, ὃς ἐκπρόσωπεῖ τὸν χορὸν τῶν ἀρχαίων ἐν τῷ ἔργῳ δι' οὗ ὁ Ἀριστοτέλης τείνει τὴν χεῖρα τῷ Δουμᾶ, ἐν τῷ ἔργῳ, ὅπερ ἀποπνέει ἀρωμὰ τι τῶν ἔργων τῆς ἑλληνικῆς μεγαλοφυΐας. Ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ, καθὰ ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ νῦν τῆς Ἐφημερίδος τῶν συζητήσεων» κριτικὸς Lemaître, αἱ ιδέαι διαδέχονται ἀλλήλας οἷον ἐπὶ πισζόμεναι καὶ κατὰ πλῆθος θέλουσαι πᾶσαι ὁμοῦ νὰ ἐξέλθωσι.

Μέγαν δὲ πάταγον προῦκάλεσε καὶ ἐν Βιέννῃ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔαρ, διδαχθὲν τὸ ἔργον τοῦ Δουμᾶ κατὰ τὴν μετὰ τὴν τῆς Γαλλικῆς-Κωμῳδίας αὐτοῦς, ὁ δὲ τῆς Αὐστρουγγαρίας αὐτοκράτωρ, κατ' ἐξαιρέσιν ἐν μόνῃ ταύτῃ τῇ παραστάσει ἐξ ὧν ἔδωκεν ὁ θιάσος τοῦ Οἴκου τοῦ Μολιέρου παρευρεθεὶς, εὐμενέστατα ἐξεφράσθη ὑπὲρ τῆς Διονυσίας καὶ ἠτήσατο τὴν ἐπανάληψιν αὐτῆς, προσκαλεσάμενος ἅμα τὴν διαπλάσασαν τὸν μεταγχολικὸν καὶ ἡρωϊκὸν χαρακτήρα τοῦ πρωταγωνιστοῦντος προσώπου δεσποινίδα Bartet καὶ τὴν εὐαρέσκειαν αὐτοῦ ἐκφράσας αὐτῇ. Ἡ Διονυσία ἐπαίχθη καθ' ὅλον τὸ θέρος ἐν Παρίσις καὶ πάλιν ἐν τῇ Γαλλικῇ-Κωμῳδίᾳ. Αἱ εἰσπράξεις δὲ τοῦ θεάτρου κατὰ τὰς παραστάσεις ταύτας ἦσαν τῶν καλλίστων ἐν ὥρᾳ θέρους, οὐδαμῶς δὲ ὑπελείποντο τῶν τῶν ἄλλων παραστάσεων. Εἶνε ὅ,τι λαμπρὸν τὸ ἔργον, ἐφ' ᾧ καὶ συνιστᾷ πᾶσι νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸ θέατρον Βέρδν καὶ νὰ ἴδωσιν αὐτό.

Παρ' ἡμῖν τὸν χαρακτήρα τῆς Διονυσίας διέπλεον ἡ δεσποινὶς Αἰκατερίνη Βερώνη, ἣν ἤκουσα πέρυσιν, ὅτε ἐδίδαξε τετράκις τὴν Διονυσίαν ἐν τῷ θεάτρῳ Βέρδν. Ἡ δεσποινὶς Βερώνη ἐπιτυχᾶνει ἐν τῇ ἡρωίδι τοῦ Δουμᾶ, δὲν ἀφίσταται δὲ τῆς διαπλάσεως τῆς Bartet. Κατὰ δὲ τὸν διάλογον μετὰ τῆς Μάρθας καὶ τὴν ἐξομολόγησιν λέγει κάλλιστα καὶ ἀφυκνέεται εἰς σημειὸν τέχνης ἀξιοσημείωτον.

Ἰταλὸς κριτικὸς, γράψας περὶ τῆς Διονυσίας, ἀπεφῆνατο· «Ἡ μὲν Κἀμελιόφορος (Dame aux Camélias) εἶνε ἔργον τοῦ νέου, ἡ δὲ Διονυσία εἶνε ἔργον τοῦ ὀρίμου ἀνθρώπου. Τὸ ἐν οὐδεμίαν ἔχει σχέ-

διν πρὸς τὸ ἕτερον, ἀλλ' ἴδως πρέπει νὰ ἀγαπήσῃ τις τὴν Μαργαρίταν ὅπως ἐννοήσῃ τὴν Διονυσίαν». Συνδέων οὕτως τὰ δύο ἔργα τοῦ Δουμῆ ὁ ἐλληνικὸς θίασος ἐξήγγειλεν ὡς δευτέραν αὐτοῦ τὸ ἔργον τοῦ νέου, τὴν Καμελιόφθορον, ἥτις ἐμελλε νὰ δοθῇ τῇ ἐσπέρᾳ τῆς χθὲς.

Υ. Γ. Ἡ διδασκαλία τῆς Διονυσίας τῇ παρελθούσῃ πέμπτῃ ἀνεβλήθη εἰς τὴν ἐσπέραν τῆς χθὲς.

ΧΡΟΝΙΚΑ.—Τῇ πέμπτῃ, 5/17 ἰσταμένου ὁ κ. Μκυρίκιος Donnay ἀνέγνω τοῖς ὑποκριταῖς τοῦ ἀρτιστῆτος *Grand-Théâtre* τῶν Παρισίων τετράπρακτον ἐλληνικῆς ὑποθέσεως κωμωδίαν ἐπιγραφομένην *Lysistrata*.

— Προσεχῶς ἐπαναλαμβάνεται ἐν τῷ Μελοδράματι (Opéra) τῶν Παρισίων τὸ ἔργον τοῦ Saint-Saens *Samson et Dalila*. Τῇ 4/16 ἰσταμένου ἐγένοντο αἱ γενικαὶ δοκιμαὶ ὥσπερ ἦν πρώτη παράστασις. Ἡ αἶθουσα τοῦ θεάτρου ἦν πλήρης, ἰδίᾳ καλλιτεχνῶν. Αἱ δοκιμαὶ αἰτᾶται πληρέστατα ἐπέτυχον.

— Ἡ πρὸς διοργάνωσιν τῆς ἐκθέσεως τοῦ Σικάγου ἐπιτροπὴ προσεκάλεσεν ἐπισήμως καὶ τρεῖς γερμανοὺς μελοποιούς, τοὺς Johannès Brahms, Joseph Joachim καὶ Edouard Hauslick.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ἡ τοῦ γερμανικοῦ κοινοβουλίου ἐναρξίς, ἣν ἐκίρυσεν αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος, ἀποτελεῖ ἐν τῶν σπουδαιότερων γεγονότων τῆς ἐβδομάδος ταύτης, τὸν δικαίως ἐπισπωμένον συμπίπτει τῆς Εὐρώπης τὴν προσοχὴν καὶ μετ' οὐ πολὺ ὁ εὐρωπαϊκὸς τύπος ἐπιληφθῆσεται τοῦ γεγονότος ὡς στενῶς συνδεσμένου μετὰ τῆς διεθνοῦς ἐν τῇ Δύσει πολιτικῆς. Τὸ τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ ἀρξάμενον κοινοβούλιον κύριον προτίθεται μέλημα τὴν συζήτησιν τοῦ περὶ διετοῦς θητείας στρατιωτικοῦ νομοσχεδίου, ὃπερ ἐξακολουθεῖ παρέχον ἀφορμὴν εἰς σπουδαίας καὶ παρατεταμένας ὅμα συζητήσεις ἐν τε τῷ κυβερνητικῷ καὶ ἐν τῷ τῆς ἀντιπολιτεύσεως τύπῳ, τούτῳ μὲν ἀγωνιζομένῳ νὰ καταδείξῃ τὸ περιττὸν τῆς νέας στρατιωτικῆς μεταρρυθμίσεως, ἐπιβαλλούσης ἀπλῶς φοδερὰν δαπάνην ἀνευ ἰσοδαθμίου ἀνάγκης, ἐκείνῳ δὲ ἐμμένοντι εἰς τὰς ὑπαγορευσάσας τὸ νομοσχέδιον αἰτίας καὶ ἀπαιτοῦντος τὴν πλήρη αὐτοῦ ἐφαρμογὴν πρὸς ἀντιστάθμισιν τοῦ ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ὑπεροχῆς ἑτέρων κρατῶν ἀπορρέοντος κινδύνου. Σπανίως ἴδως τοσαύτη δόσις ῥητορικῆς ἐδαπανήθη πρὸς συνηγορίαν ἀγῶνος, ὅστις σφάλλει κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν βᾶσιν αὐτοῦ, διότι ἥκιστα τὴν Γερμανίαν ἀπειλεῖ ὁ γαλλορωσικὸς σύνδεσμος ὁ τοσοῦτον ἀπειλούμενος ὑπὸ τῆς Γερμανίας διὰ τε τῶν συμμαχικῶν αὐτῶν σχεδίων καὶ τῶν ἐν εὐρυτάτοις μέτροις διεξαγομένων πολιτικῶν παρασκευῶν. Τὴν θεωρίαν καὶ τὰς ἰδέας τῶν κυβερνητικῶν ὑποστηρίζουσι μετὰ πολλῆς τῆς τέχνης ἐξοχοί

στρατιωτικοί, ὧν μόνον τὸ κύρος ἐν τοιούτοις ζητήμασι καὶ ἡ ἀρμοδιότης ἐξαρκεῖ εἰς τὸ πείσαι τὴν κοινὴν ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ τῶν Χοχεντσόλερν γνώμην νὰ κύψῃ τὸν αὐχένα καὶ νὰ διευκολύνῃ οὕτω τὸ ἔργον τῶν ἐν τῇ Λευκῇ αἰθούσῃ ἀντιπροσώπων αὐτῆς. Ἀλλ' ὁ θερμότερον ὑποστηρίζων τὸ στρατιωτικὸν νομοσχέδιον εἶναι ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας κόμης Καπρίβης, ὅστις ἐν τῇ αἰτιολογικῇ αὐτοῦ ἐκθέσει περὶ τοῦ εἰρημένου σχεδίου, παρὰ τὴν ἀνομολογίαν αὐτοῦ περὶ τῆς πρὸς τὴν εἰρήνην ἀγάπης τοῦ ρώσπου αὐτοκράτορος, ἐξεδράπη εἰς ἥκιστα κολακευτικὰς διὰ τὸ ρωσικὸν ἔθνος φράσεις, ἐμποιούσας μεγάλῃ ἐντύπωσιν ἅπαντι τῷ ἐν Εὐρώπῃ πολιτικῷ κόσμῳ καὶ μελλούσας νὰ δυσἀρεστήσωσιν ἔτι μᾶλλον τῇ κοινῇ ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ τῶν τσάρων γνώμῃ, ἀκουοῦσῃ ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ κ. Καπρίβη ὅτι ἐν Ρωσίᾳ δυσμενὲς ἐπικρατεῖ κατὰ τῆς Γερμανίας ρεῦμα. Τῇ ἀληθείᾳ ὁ προκάτοχος τοῦ κόμης παρὰ τὸ ῥᾶσιμα τοῦ διμετώπου πολέμου, ὃπερ ἐπέσειεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν ἐν τῇ Λευκῇ συνθῆκῃ ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους τῷ 1888, οὐδέποτε τοιαύτην δυσμενῆ μετήλθε πρὸς τὴν Ρωσίαν γλῶσσαν ἀναφανδὸν καὶ εὐλόγως πάνυ διατείνεται ὅτι οἱ νῦν σύμβουλοι τοῦ γερμανοῦ μονάρχου, τοιοῦτο πρὸ τὴν γείτονα αὐτοκρατορίαν μετερχόμενοι ἕφος πρὸς κέντρα λακτιζουσι καὶ καθιστῶσιν ἀμείλικτον τὴν πάλιν τοῦ Τεῦτονος καὶ τοῦ Σλαίου. Ταῦτοχρόνως ὁ κόμης, ἐπιθυμῶν νὰ καταστήσῃ εὐχερεστέραν τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ περὶ διετοῦς θητείας σχεδίου, κατέδειξε τὰς συνεπειὰς τῶν ἐξ ἀτυχοῦς πολέμου συμφορῶν καὶ ἐπέμεινεν εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς γερμανοαυστριακῆς συμμαχίας ἐπὶ τῷ γαλλορωσικῷ συνδέσμῳ. Πόσον πράγματι μετεβλήθησαν οἱ χρόνοι; Τὸ Βερολίνον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου διεσπλίζετο ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, ὅτι ἡ Γερμανία τὸν Θεὸν μόνον φοβεῖται, τρέμει νῦν πρὸ τοῦ διμετώπου πολέμου, ὅστις ὀλέθριος διὰ τὴν αὐτοκρατορίαν τῶν Χοχεντσόλερν κρίνεται, καὶ τὰ ὅπλα κατατιθῇ πρὸ τοῦ ῥᾶσιματος τοῦ γαλλορωσικοῦ συνασπισμοῦ. Βεβαίως ἐν τοῖς ὑπὸ τοιαύτην ἐννοίαν λόγοις τοῦ κόμης Καπρίβη ἐνυπολανθάνει ἡ τάσις δεινῆς συνηγορίας ὑπὲρ τοῦ ὑποβληθέντος ὑπ' αὐτοῦ νομοσχεδίου καὶ ἐκφοβίσεως τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰ πράγματα δὲν ὑπολείπονται τῶν λεγομένων μετὰ τὴν θαυμασίαν πρόοδον ἐν τῷ στρατιωτικῷ ὀργανισμῷ τῆς τε Γαλλίας καὶ τῆς Ρωσίας, αἵτινες δύνανται ἐπιτυχῶς νὰ ἀντιμετωπίσωσι πάντα ἐν Εὐρώπῃ συναπεισὸν καὶ μάλιστα μετὰ τὴν ἀρξαμένην νῦν ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας συμπάθειαν ἐπὶ τῇ ἀποκαλύψει τῶν κυρίων αἰτίων τοῦ ὀλεθριωτέρου τῶν τῆς νεωτέρας ἱστορίας γεγονότων, τοῦ φοβεροῦ δηλονότι δράματος τοῦ 1870, οὗ ἀπαίσιος ἥρωας ὑπῆρξεν οὐχὶ ὁ στιγμαιοὶς αὐτοκράτωρ Ναπολεὼν, ἀλλ' ὁ τοῦ Φάρζιν ἐρημίτης διὰ τῆς παραποιήσεως τοῦ ἐξ ἡμῶν τληροφύματος περὶ τῆς συνετελέσεως τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσίας καὶ τοῦ παρ' αὐτῷ γαλλοῦ πρεσβευτοῦ κ. Βενεδέτη. Ὅντως φοδερὰ ἡ ἀποκάλυψις καὶ ἐν ἐπαναλήψει τοῦ αὐτοῦ δράματος, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ κατὰ τὴν πρῶτην αὐτοῦ παράστασιν συμπαθείας ὑπὲρ τῆς Γερμανίας μετατραπῇ εἰς δυσ-